

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-98-32/1-T

Datum: 22. avgust 2008.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM III

U sastavu: sudija Patrick Robinson, predsjedavajući
sudija Christine Van den Wyngaert
sudija Pedro David

Sekretar: g. Hans Holthuis

Odluka od: 22. avgusta 2008.

TUŽILAC

protiv

**MILANA LUKIĆA
SREDOJA LUKIĆA**

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA FORMALNO PRIMANJE NA
ZNAJNE ČINJENICE O KOJIMA JE PRESUĐENO**

Tužilaštvo:

g. Dermot Groome
g. Frédéric Ossogo
gđa Laurie Sartorio
g. Stevan Cole
gđa Francesca Mazzocco

Odbrana:

g. Jason Alarid za Milana Lukića
g. Đuro Čepić i g. Jens Dieckmann za Sredoja Lukića

Prijevod

PRETRESNO VIJEĆE III (dalje u tekstu: Pretresno vijeće) Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno", dostavljenom 28. februara 2008. godine (dalje u tekstu: Zahtjev).

1. Istorijat postupka

1. Tužilaštvo na osnovu pravila 94(B) Pravilnika o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravilnik) od Pretresnog vijeća traži da formalno primi na znanje 79 činjenica (dalje u tekstu: predložene činjenice) o kojima je presuđeno u predmetu *Tužilac protiv Mitra Vasiljevića*.

2. Odbrana Sredoja Lukića je 10. marta 2008. odgovorila na taj Zahtjev (dalje u tekstu: Odgovor Sredoja Lukića).¹ Na statusnoj konferenciji održanoj 12. marta 2008., Vijeće je odobrilo usmenu molbu tužilaštva za odobrenje da podnese repliku na Odgovor Sredoja Lukića i produženje roka za podnošenje replike.² Dana 20. marta 2008., tužilaštvo je podnijelo repliku na Odgovor Sredoja Lukića (dalje u tekstu: "Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića").³

3. Odbrana Milana Lukića je 28. marta 2008. odgovorila na Zahtjev.⁴ Dana 4. aprila 2008., tužilaštvo je podnijelo zahtjev za odobrenje da podnese repliku na taj odgovor i

¹ Odgovor Sredoja Lukića na Zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno s javnim Dodatkom A, 10. mart 2008.

² Statusna konferencija, 12. mart 2008., T. 157.

³ Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića na Zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno s javnim Dodatkom A, 20. mart 2008. (dalje u tekstu: Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića).

⁴ Odgovor Milana Lukića na Zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno s javnim Dodatkom A, 20. mart 2008. Na statusnoj konferenciji 12. marta 2008., odobren je zahtjev odbrane Milana Lukića za produženje roka za podnošenje odgovora, *id.*, T. 157.

predloženu repliku (dalje u tekstu: Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića).⁵ Ovim se daje odobrenje za podnošenje te replike.

2. Argumenti strana u postupku

(a) Zahtjev

4. Sedamdeset i pet od 79 predloženih činjenica navedenih u Dodatku A uz Zahtjev su izvaci iz prvostepene presude koja je izrečena u predmetu *Vasiljević*,⁶ pri čemu se uz dio činjenica upućuje i na drugostepenu presudu koja je takođe izrečena u tom predmetu.⁷ Preostale četiri od 79 predloženih činjenica – konkretno, činjenice 45 do 48 – izvedene su iz "Odluke o prosljeđivanju predmeta na osnovu pravila 11*bis* sa povjerljivim Dodatkom A i Dodatkom B", koju je Vijeće za prosljeđivanje donijelo 5. aprila 2007. u ovom predmetu (dalje u tekstu: Odluka o prosljeđivanju).

5. Tužilaštvo navodi ekonomičnost suđenja kao jedan od razloga za odobravanje Zahtjeva tužilaštva. Tužilaštvo napominje da bi, "time što bi se tužilaštvu omogućilo da izbjegne uvođenje dokaza u svrhu dokazivanja predloženih činjenica"⁸, pozitivno rješavanje Zahtjeva:

- (1) doprinijelo efikasnijem i ekspeditivnijem suđenju obojici optuženih;
- (2) otklonilo potrebu da se svjedoci, za čija svjedočenja je ranije utvrđeno da su pouzdana, vrate na Međunarodni sud i ponove svoje iskaze, i
- (3) povećavajući ekspeditivnost suđenja ovim konkretnim optuženima, "skratilo suđenja na Međunarodnom sudu uopšte i omogućilo da suđenja drugim optuženima koji čekaju na suđenje počnu čim to bude moguće".⁹

⁵ Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića na Zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno s javnim Dodatkom A, 4. april 2008. (dalje u tekstu: Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića), par. 4-6.

⁶ *Tužilac protiv Mitra Vasiljevića*, predmet br. IT-98-29-T, Presuda, 29. novembar 2002.

⁷ *Tužilac protiv Mitra Vasiljevića*, predmet br. IT-98-29-A, Presuda, 25. februar 2004.

⁸ Zahtjev, par. 2.

⁹ *Ibid.*, par. 6.

Prijevod

6. Tužilaštvo tvrdi da predložene činjenice iz Dodatka A Zahtjevu tužilaštva zadovoljavaju sve neophodne kriterije utvrđene u praksi Međunarodnog suda i zaključuje da bi "prema Pravilniku i praksi Međunarodnog suda, bilo potpuno primjereno" da ih Pretresno vijeće formalno primi na znanje.¹⁰ U vezi s određenim brojem predloženih činjenica koje se odnose na period koji prethodi periodu na koji se odnosi Druga izmijenjena optužnica,¹¹ tužilaštvo tvrdi da bi te konkretne činjenice, za koje kaže da su "relevantne za opšte navode i dodatne činjenice" sadržane u optužnici,¹² bile prihvatljive prema pravilu 93(A) kao dokazi o dosljednom obrascu ponašanja relevantnom za postupak koji se vodi protiv oba optužena.

b) Odgovori odbrane

7. U odgovorima branilaca obojice optuženih tvrdi se da bi se formalnim primanjem predloženih činjenica na znanje:

- (1) ugrozilo pravo optuženih na pravično suđenje;¹³
- (2) prekršilo pravo optuženih na presumpciju nevinosti prema članu 21(3) Statuta Međunarodnog suda, s obzirom na to da mnoge predložene činjenice sadrže opis navodnih krivičnih radnji, čime se stvara "utisak da su optuženi učestvovali u svim opisanim krivičnim radnjama";¹⁴ i
- (3) nanijela šteta u vidu ograničavanja ili "onemogućavanja" odbrane optuženih;

Branioци oba optužena tvrde da bi šteta nanesena odobravanjem Zahtjeva nadmašila korist od kraćeg trajanja suđenja.¹⁵

8. Imajući u vidu da se predložene činjenice 4-8 i 12-28 odnose na događaje iz perioda koji je prethodio periodu na koji se odnosi optužnica, odbrana Sredoja Lukića tvrdi da one

¹⁰ *Ibid.*, par. 21.

¹¹ Predložene činjenice 2-19 odnose se na period od 1990. godine do maja 1992.

¹² Zahtjev, par. 19.

¹³ Odgovor Milana Lukića, par. 12; Odgovor Sredoja Lukića, par. 11.

¹⁴ Odgovor Milana Lukića, par. 18; Odgovor Sredoja Lukića, par. 11.

¹⁵ *Ibid.*

Prijevod

nisu relevantne za pitanja koja su sporna u tekućem suđenju optuženima.¹⁶ Odbrana Sredoja Lukića protivi se i predloženim činjenicama 49-61 tvrdeći da ni one nisu relevantne za postupak protiv Sredoja Lukića jer se odnose na događaje¹⁷ u vezi s kojima optužnica ne tereti Sredoja Lukića.¹⁸

9. Odbrana Milana Lukića tvrdi da nisu relevantne ni predložene činjenice 4-8, 12-28 i 49-61. Osim toga, ona tvrdi da se predložene činjenice 62-64 "po svemu sudeći, ne odnose na pitanja koja su sporna u tekućem suđenju".¹⁹

10. Odbrana Sredoja Lukića se protivi predloženim činjenicama 29-31 tvrdeći da one predstavljaju "pravne zaključke koji predstavljaju elemente zakona ili običaja ratovanja i/ili zločina protiv čovječnosti".²⁰ Odbrana Sredoja Lukića tvrdi da je tužilaštvo dužno dokazati postojanje tih elemenata, kao i da je Pretresno vijeće dužno "donijeti pravni zaključak tek nakon što je razmotrilo dokaze koje su strane u postupku predočile za svaki pojedini slučaj".²¹ Odbrana Milana Lukića se slaže s tim argumentom.²²

11. U vezi s predloženim činjenicama 32-33 i 35-48, odbrana Sredoja Lukića tvrdi da bi formalno primanje tih činjenica na znanje moglo negativno uticati na pravo optuženog na pravično suđenje; međutim, ne objašnjava kako bi to do toga došlo.²³ U vezi s predloženim činjenicama 45-48, odbrana Sredoja Lukića tvrdi da te činjenice, koje Milana Lukića karakterišu kao važnog vođu paravojnih jedinica koji je imao istaknutu ulogu za vrijeme sukoba u bivšoj Jugoslaviji, predstavljaju pravnu karakterizaciju koja izlazi iz okvira pravila 94(B). Odbrana Sredoja Lukića, osim toga, tvrdi da predložene činjenice 45-48 zapravo nisu činjenice o kojima je već presuđeno u praksi Međunarodnog suda, tvrdeći da se "te činjenice, koje su uzete iz obične odluke Suda, ne mogu prihvatiti na osnovu pravila

¹⁶ Odgovor Sredoja Lukića, par. 12.

¹⁷ Predložene činjenice 49-60 govore o ubistvu petorice bosanskih Muslimana na obali rijeke Drine, što je događaj za koji je optužen samo Milan Lukić.

¹⁸ Odgovor Sredoja Lukića, par. 15.

¹⁹ Odgovor Milana Lukića, par. 23.

²⁰ Odgovor Sredoja Lukića, par. 13.

²¹ Odgovor Sredoja Lukića, par. 13.

²² Odgovor Milana Lukića, par. 20.

²³ Odgovor Sredoja Lukića, par. 14.

94(B)".²⁴ Odbrana Milana Lukića prihvata stav iznet u Odgovoru Sredoja Lukića u vezi s predloženim činjenicama 32-33 i 35-48.²⁵ Osim toga, osvrćući se posebno na predložene činjenice 45-48, odbrana Milana Lukića dodaje da se ime Milana Lukića "previše provlači" kroz te činjenice, koje "su očito direktno ponuđene kao istina o krivičnoj odgovornosti optuženog, i to pod neuvjerljivom krinkom relevantnih, ali neutralnih činjenica".²⁶

12. Odbrana Sredoja Lukića tvrdi da se radnje prikazane u predloženim činjenicama 62-79 ne mogu formalno primiti na znanje zato što se odnose na krivičnu odgovornost optuženog.²⁷ Osim toga, govoreći o predloženim činjenicama 67 i 70, odbrana Sredoja Lukića tvrdi da se ime tog optuženog, premda je redigovano u tim činjenicama u obliku u kojem su one napisane u Dodatku A, izričito pominje u paragrafima prvostepene presude u predmetu *Vasiljević* iz koje su te predložene činjenice izvađene.²⁸ Odbrana Sredoja Lukića tvrdi da bi se formalnim primanjem tih činjenica na znanje ugrozilo pravo optuženog na pravično suđenje, posebno s obzirom na to da su "te činjenice predmet razumnog spora strana u postupku, jer se optuženi negativno izjasnio o krivici po svim tačkama Optužnice."²⁹ U vezi s činjenicama koje sadrže ime Milana Lukića u originalnom tekstu, odbrana Milana Lukića se u suštini slaže sa stavom koji je zauzela odbrana Sredoja Lukića.³⁰

13. Odbrana Sredoja Lukića prihvata predložene činjenice 1-3 i 34 kao u cijelosti prihvatljive prema pravilu 94(B).³¹ Odbrana Sredoja Lukića tvrdi da su predložene činjenice 9, 10 i 11 "samo dijelom prikladne za formalno primanje na znanje" i napominje da se te činjenice ne mogu formalno primiti na znanje ako im se tekst ne izmijeni na način predložen u njenim podnescima.³² Odbrana Milana Lukića ukazuje na to da "nije u dovoljnoj mjeri upoznata sa činjenicama u osnovi, ni sigurna u njih, da bi u ovom trenutku pristala na bilo

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Odgovor Milana Lukića, par. 21-22.

²⁶ *Ibid.*, par. 22.

²⁷ Odgovor Sredoja Lukića, par. 16.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ Odgovor Sredoja Lukića, par. 16.

³⁰ Odgovor Milana Lukića, par. 24.

³¹ *Ibid.*, par. 18.

³² Odgovor Sredoja Lukića, par. 17.

koje činjenice", ali napominje da se "čini logičnim" da je odbrana Sredoja Lukića prihvatila predložene činjenice 1-3 i 34 u cijelosti, kao i svoj izmijenjeni tekst predloženih činjenica 9, 10 i 11.³³

(c) Replika tužilaštva

14. U vezi s predloženim činjenicama 4-8 i 12-28, tužilaštvo ponavlja da im je svrha prikazati povijesni, politički i vojni kontekst optužbi protiv optuženih i tvrdi da je "formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno stalna praksa na međunarodnim sudovima".³⁴

15. Odgovarajući na tvrdnje odbrane u vezi s predloženim činjenicama 29-31,³⁵ tužilaštvo tvrdi da je "tačno da su 'rasprostranjeni i sistematski napad na civilno stanovništvo' i 'oružani sukob koji nema međunarodni karakter' fraze s pravnim značenjem, ali one, bez obzira na to, opisuju činjenično stanje stvari."³⁶ Tužilaštvo takođe tvrdi da pitanje "nije da li je neka postavka izražena pravnim [...] terminima [nego] može li se ta postavka razumno osporiti".³⁷ S tim u vezi, tužilaštvo tvrdi da "nije relevantno da su te činjenice elementi nekih zločina za koje se optuženi terete i da te elemente tužilaštvo obično mora dokazati".³⁸

16. U vezi s predloženim činjenicama 32-33 i 35-48, tužilaštvo primjećuje da branioci oba optužena osporavaju prihvatljivost tih činjenica na osnovu pravila 94(B), navodeći da bi

³³ Odgovor Milana Lukića, par. 25.

³⁴ Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića na Zahtjev tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno s javnim Dodatkom A, 20. mart 2008. (dalje u tekstu: Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića), par. 10; Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 17.

³⁵ *Tužilac protiv Eduoarda Karemera, Mathieua Ngirumpatsea, Josepha Nzirorere*, predmet br. ICTR-98-44-AR73(C), *Decision on Prosecutor's interlocutory appeal of decision on judicial notice* /Odluka po interlokutornoj žalbi tužioca na odluku o formalnom primanju na znanje/, 16. jun 2006. (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*).

³⁶ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, par. 29, koja se citira u Replici tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića, par. 11; Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 18.

³⁷ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, par. 29, koja se citira u Replici tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića, par. 11; Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 18.

³⁸ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, par. 30, koja se citira u Replici tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića, par. 11; Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 18.

te činjenice u značajnoj mjeri ugrozile pravo optuženih na pravično suđenje, ali ne obrazlažu kako bi do toga moglo doći.

17. U vezi s tvrdnjom branilaca da predložene činjenice 45-48 sadrže pravne kvalifikacije, tužilaštvo ističe da se o tome predstavljaju li te činjenice zaključke koji su u suštini pravne prirode mora odlučivati od slučaja do slučaja. Tužilaštvo, osim toga, tvrdi da se "zaključci u vezi s *actus reus* i *mens rea* zločina smatraju zaključcima o činjeničnom stanju".³⁹ Tužilaštvo tvrdi i to da, premda su te činjenice uzete iz odluke o prosljeđivanju, te odluke "su mjerodavne i stoga ulaze u djelokrug pravila 94(B), premda ne sadrže zaključke o neposrednoj krivičnoj odgovornosti".⁴⁰

18. Odgovarajući na tvrdnju odbrane Sredoja Lukića da predložene činjenice 49-61 treba izuzeti zato što se odnose na događaje za koje se Sredoje Lukić ne tereti, tužilaštvo tvrdi da ta okolnost "nije zapreka formalnom primanju na znanje tih činjenica [...] u vezi s optuženim Milanom Lukićem".⁴¹ U vezi s argumentom odbrane Milana Lukića da predložene činjenice 49-64 nisu relevantne za postupak protiv Milana Lukića, tužilaštvo tvrdi da je, s obzirom na to da se Milan Lukić tereti za zločine koji su proizašli iz događaja koji se opisuju u činjenicama 49-61, očito da su te činjenice relevantne za optužbe protiv njega.⁴²

19. Pobijajući tvrdnje branilaca optuženih u vezi s predloženim činjenicama 62-79, tužilaštvo tvrdi da je Žalbeno vijeće u predmetu *Karemera* zaključilo da se mogu primiti na znanje činjenice koje se odnose na krivičnu odgovornost optuženog, ali ne i one koje se odnose na radnje i ponašanje optuženog.⁴³ Naposljetku, u vezi s predloženim činjenicama 9-11, tužilaštvo ističe da, s obzirom na to da odbrana nije navela razloge zašto te činjenice

³⁹ Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića, par. 13; Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 20.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića, par. 14.

⁴² Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 21.

⁴³ Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića, par. 14; Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 21.

treba djelimično formalno primiti na znanje, a ne u njihovoj cijelosti, ništa ne sprečava Pretresno vijeće da ih formalno primi na znanje.⁴⁴

3. Mjerodavno pravo

20. Pravilom 94(B) je predviđeno da Pretresno vijeće može, na zahtjev jedne od strana ili *proprio motu*, "odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili dokumentarne dokaze iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja koja su sporna u tekućem suđenju". Smatra se da je pravilom 94(B) Pretresnom vijeću dato diskreciono ovlaštenje da odluči koje činjenice o kojima je presuđeno ispunjavaju uslove za formalno primanje na znanje.⁴⁵ Pri korištenju diskrecionog ovlaštenja prema pravilu 94(B), Pretresno vijeće mora ocijeniti: (1) ispunjava li svaka pojedina činjenica o kojoj je presuđeno razne uslove za formalno primanje na znanje koji su utvrđeni u praksi Međunarodnog suda, i (2) treba li neku činjenicu, uprkos tome što ispunjava navedene uslove, izuzeti zato što njeno formalno primanje na znanje ne bi bilo u interesu pravde.⁴⁶ Kriteriji prihvatljivosti prema pravilu 94(B) su sljedeći:

- (a) činjenica mora biti relevantna za postupak koji je u toku;⁴⁷
- (b) činjenica mora biti distinktna, konkretna i mora se moći identifikovati;⁴⁸
- (c) formulacija koju u svom zahtjevu koristi strana koja činjenicu predlaže za formalno primanje na znanje ne smije se ni u kojem suštinskom pogledu razlikovati od formulacije u originalnoj presudi;⁴⁹

⁴⁴ Replika tužilaštva na Odgovor Sredoja Lukića, par. 16; Replika tužilaštva na Odgovor Milana Lukića, par. 22.

⁴⁵ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, par. 41.

⁴⁶ *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po Popovićevom zahtjevu za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno s Dodatkom, 2. jun 2008. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Popović*), par. 6; *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, Odluka po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno i tužiočevom katalogu činjenica o kojima su se strane u postupku složile, s protivnim mišljenjem sudije Harhoffa, IT-98-29/1-T, 10. april 2007. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Dragomir Milošević*), par. 28.

⁴⁷ *Tužilac protiv Momčila Perišića*, IT-04-81-PT, Odluka po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u vezi sa Sarajevom, 26. jun 2008. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Perišić*), par. 16; Odluka u predmetu *Popović*, par. 6. *Tužilac protiv Momira Nikolića*, IT-02-60/1-A, Odluka po molbi žalioaca za formalno primanje na znanje činjenica (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Nikolić*), par. 52.

⁴⁸ Odluka u predmetu *Perišić*, par. 16; Odluka u predmetu *Popović*, par. 6.

⁴⁹ *Ibid.*

- (d) činjenica ne smije biti nejasna ili navoditi na pogrešan zaključak u kontekstu u koji ju je stavila strana koja predlaže njeno formalno primanje na znanje;⁵⁰ nadalje, činjenica ne smije biti formalno primljena na znanje "ako će postati nejasna ili navoditi na pogrešan zaključak zato što jedna ili više okolnih predloženih činjenica neće biti formalno primljena na znanje";⁵¹
- (e) strana koja predlaže formalno primanje činjenice na znanje mora je dovoljno precizno navesti;⁵²
- (f) činjenica ne smije sadržati zaključke ili kvalifikacije koji su *suštnski* pravne prirode;⁵³
- (g) činjenica se ne smije zasnivati na sporazumu strana u originalnom postupku;⁵⁴
- (h) činjenica se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili stanje svesti optuženog,⁵⁵ i
- (i) mora biti očito da činjenica nije predmet osporavanja putem žalbe, odnosno preispitivanja.⁵⁶

21. U vezi s kriterijem (f), u praksi Međunarodnog suda se naglašava da "formalno primanje na znanje na osnovu pravila 94(B) nije zamišljeno radi uvođenja pravnih zaključaka iz ranijih postupaka"⁵⁷ i upućuje da se o tome predstavljaju li predložene činjenice doista zaključak o činjeničnom stanju odlučuje od slučaja do slučaja.⁵⁸

22. U vezi s kriterijem (h), praksa Međunarodnog suda pokazuje da je potrebno napraviti jasnu razliku između predloženih činjenica koje se odnose na djela, ponašanje ili stanje svijesti optuženog i onih predloženih činjenica koje se odnose na krivičnu odgovornost optuženog. Prema ocjeni Žalbenog vijeća u Odluci Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, premda je "formalno primanje na znanje prema pravilu 94(B) u stvari samo za činjenice o kojima je presuđeno i koje su, barem u nekom smislu, relevantne za krivičnu

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Odluka u predmetu *Popović*, par. 10.

⁵² Odluka u predmetu *Perišić*, par. 16; Odluka u predmetu *Popović*, par. 6.

⁵³ Odluka u predmetu *Perišić*, par. 16; Odluka u predmetu *Popović*, par. 6; *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, IT-98-29/1-AR73.1, Odluka po interlokutornim žalbama na odluku Pretresnog vijeća po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je presuđeno i tužiočevom katalogu činjenica o kojima su se strane složile, 26. jun 2007. (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Dragomir Milošević*), par. 19-22.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Dragomir Milošević*, par. 22.

⁵⁸ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Dragomir Milošević*, par. 22; *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, IT-00-39-T, Odluka po trećem i četvrtom zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presuđeno, 24. mart 2005., par. 15.

odgovornost optuženog",⁵⁹ "činjenice u vezi s djelima, ponašanjem ili stanjem svijesti optuženog ne smiju se" formalno primati na znanje.⁶⁰

4. Diskusija

23. Pretresno vijeće smatra da predložene činjenice 1-21 i 23-28, kao pregled, između ostalog, političkih i vojnih događaja koji su prethodili periodu na koji se odnosi optužnica, doprinose prikazivanju pozadine i konteksta događaja kojima se optužnica bavi i kao takve su relevantne za postupak protiv optuženih. Pretresno vijeće stoga zaključuje da se te činjenice, koje su zadovoljile ostale kriterije za formalno primanje na znanje, mogu prihvatiti na osnovu pravila 94(B). Međutim, predložena činjenica 22 izričito govori o djelima i ponašanju Milana Lukića, zbog čega neće biti formalno primljena na znanje.

24. Branioci optuženih se u svojim podnescima protive prihvatanju predloženih činjenica 29 i 31 pri čemu kao razlog za to navode da one sadrže zaključke suštinski pravne prirode. Kao što je već rečeno, tužilaštvo u obje replike citira određene zaključke iz Odluke Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*. Međutim, treba istaći da su to zaključci o molbi za formalno primanje na znanje opštepoznatih činjenica na osnovu pravila 94(A) – što je postupak koji se, sa svojim zasebnim nizom kriterija prihvatljivosti, po svojoj prirodi razlikuje od formalnog primanja na znanje prema pravilu 94(B). Tužilaštvo u ovom slučaju nije zatražilo da se sa predloženim činjenicama 29-31 postupa kao sa opštepoznatim činjenicama prema pravilu 94(A). Pretresno vijeće stoga mora utvrditi ispunjavaju li te predložene činjenice konkretne kriterije prihvatljivosti za formalno primanje na znanje na osnovu pravila 94(B).

25. Pretresno vijeće zaključuje da su te predložene činjenice u suštini ocjena Pretresnog vijeća u predmetu *Vasiljević* o tome jesu li zadovoljeni razni opšti uslovi za izricanje

⁵⁹ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, par. 48.

⁶⁰ *Ibid.*, par. 50.

Prijevod

osuđujuće presude na osnovu člana 3 i 5 Statuta. U originalnom tekstu prvostepene presude, ti zaključci se pojavljuju pod opštim naslovom "Zaključci u vezi s opštim uslovima za primjenu člana 3 i člana 5 Statuta". Pretresno vijeće stoga zaključuje da predložene činjenice 29 i 30 predstavljaju zaključke koji su u suštini pravne prirode, zbog čega neće biti formalno primljene na znanje u ovom predmetu. U predloženoj činjenici 31 iznose se činjenične tvrdnje na kojima se zasnivaju pravni zaključci u predloženim činjenicama 29 i 30. Prema tome, premda se ta činjenica ne može okarakterisati kao zaključak koji je u suštini pravne prirode, ona bez činjenica 29 i 30 ostaje bez konteksta. Predložena činjenica 31 zbog toga neće biti formalno primljena na znanje.

26. Pretresno vijeće zaključuje da predložena činjenica 32, koja govori o djelima i ponašanju Milana Lukića, ne ispunjava uslove za formalno primanje na znanje. S obzirom na to da je kontekst predložene činjenice 33 u činjenici 32, koja je odbijena, i zahtjev za formalno primanje na znanje predložene činjenice 33 mora biti odbijen.

27. Pretresno vijeće zaključuje da predložene činjenice 34 i 35 ispunjavaju uslove za formalno primanje na znanje. Predložena činjenica 36, po svemu sudeći, dijelom indirektno govori o djelima i ponašanju optuženog u vezi s njegovim navodnim vođenjem paravojne grupe o kojoj se govori. Pretresno vijeće stoga zaključuje da formalno primanje predložene činjenice 36, u interesu pravde kao i da bi se otklonila svaka mogućnost nanošenja štete Milanu Lukiću, treba usloviti njenim formulisanjem na sljedeći način:

Mitar Vasiljević je poznavao mnoge pripadnike te grupe prije događaja iz 1992. godine, te [...] je [Mitar Vasiljević] za grupu bio pogodan izvor lokalnih informacija o tome gdje se na području Višegrada nalaze Muslimani i te je informacije davao grupi sa punom sviješću o tome da će one biti korišćene za progon Muslimana.

28. Pretresno vijeće smatra da je predložena činjenica 37, po svojoj prirodi, ocjena pouzdanosti Mitra Vasiljevića kao svjedoka u predmetu *Vasiljević*, a ne zaključak o činjeničnom stanju. Po mišljenju Pretresnog vijeća, predložena činjenica 37 ne predstavlja doista činjenicu o kojoj je presuđeno, zbog čega ne ispunjava ni najosnovniji preduslov za formalno primanje na znanje na osnovu pravila 94(B). Iz toga proizlazi da su predložene činjenice 38 i 39, koje govore o faktorima koje je Pretresno vijeće u predmetu *Vasiljević* uzelo u obzir pri ocjeni pouzdanosti koja se iznosi u činjenici 37, nejasne bez konteksta činjenice 37. Stoga ni one ne ispunjavaju uslove za formalno primanje na znanje.

29. Pretresno vijeće zaključuju da je tužilaštvo iznijelo predloženu činjenicu 40 izvađenu iz konteksta, zbog čega će zahtjev za njeno formalno primanje na znanje biti odbijen. U predloženoj činjenici 41 se u suštini ponavlja ono što je rečeno u predloženoj činjenici 34, što je čini suvišnom. Ta činjenica se zbog toga izuzima. Predložene činjenice 42-43, 49-51, 53, 55, 57, 67 i 70, zbog toga što su pitanja u vezi s njihovom prihvatljivošću slična, biće razmotrene grupno kasnije u tekstu.

30. Pretresno vijeće zaključuje da se predložena činjenica 44 ne može prihvatiti na osnovu pravila 94(B), zato što govori o djelima i ponašanju Milana Lukića. U vezi s predloženim činjenicama 45 do 48, Pretresno vijeće smatra osnovanim tvrdnje odbrane u vezi s tim činjenicama i ističe sljedeći zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Tužilac protiv Casimira Bizimungua i drugih*,⁶¹ koji je Žalbeno vijeće, uz odobravanje, citiralo u svojoj "Odluci po molbi žalioca za formalno primanje na znanje činjenica", donesenoj 1. aprila 2005. u predmetu *Momir Nikolić protiv tužioca*:

[...] da bi činjenice formalno bile primljene na znanje o njima mora biti presuđeno, što znači činjenice koje je već ranije, u *drugom predmetu*, neko od nekoliko vijeća ovog Suda razmatralo i o njima presudilo.⁶²

31. Pretresno vijeće je, prije svega, ocijenilo da predložene činjenice 45 do 48 nisu izvedene iz "drugog predmeta" – odnosno iz zasebnog postupka, koji se vodi protiv drugih optuženih. Te činjenice su zapravo izvađene iz gorepomenute Odluke o prosljeđivanju u vezi s jednim od optuženih u tekućem postupku. Pretresno vijeće, nadalje, ocjenjuje da pojam "presuđivanja" podrazumijeva da je održano suđenje o meritumu relevantnog predmeta.⁶³ Da bi se zaključci o činjeničnom stanju mogli smatrati činjenicama o kojima je presuđeno u smislu pravila 94(B), oni moraju biti konačni proizvod suđenja na kojem su

⁶¹ *Tužilac protiv Casimira Bizimungua i drugih*, predmet br. ICTR-99-50-I, *Decision on Prosecution's motion for judicial notice pursuant to Rules 73, 89 and 94* /Odluka po zahtjevu tužilaštva za formalno primanje na znanje na osnovu pravila 73, 89 i 94/, 2. decembar 2003. (dalje u tekstu: Prvostepena odluka u predmetu *Bizimungu*).

⁶² Odluka Žalbnog vijeća u predmetu *Nikolić*, par. 45, u kojoj se, uz odobravanje, citira Prvostepena odluka u predmetu *Bizimungu*, par. 34. Naglasak dodat.

dokazi na kojima se ti zaključci zasnivaju bili temeljito proučeni i ocijenjeni, između ostalog, s obzirom na njihovu relevantnost, pouzdanost i dokaznu vrijednost, i na kojem je pri ocjeni krivice ili nevinosti optuženog utvrđen značaj tih dokaza.⁶⁴ Pretresno vijeće stoga odbija formalno primiti na znanje predložene činjenice izvedene iz odluke o prosljeđivanju na osnovu pravila 11bis.

32. Pretresno vijeće će sada razmotriti predložene činjenice 42-43, 49-51, 53, 55, 57, 67 i 70. Originalni zaključci iz prvostepene presude u predmetu *Vasiljević* – iz koje su predložene činjenice 42-43, 49-51, 53, 55 i 57 izvađene – odnose se direktno na djela i ponašanje Milana Lukića samog, ili zajedno s drugima. Isto tako, originalni zaključci o činjeničnom stanju iz kojih su izvedene predložene činjenice 67 i 70 izričito govore o djelima i ponašanju obojice optuženih, Milana Lukića i Sredoja Lukića. Pri formulisanju predloženih činjenica izvedenih iz tih originalnih zaključaka o činjeničnom stanju, tužilaštvo je redigovalo imena optuženih. Pretresno vijeće smatra da te predložene činjenice, bez obzira na to, u osnovi upućuju na djela i ponašanje optuženih.

33. Nadalje, može se primijetiti i to da je u originalnim zaključcima Pretresnog vijeća u predmetu *Vasiljević* o činjeničnom stanju u tolikoj mjeri naglašen značaj uloge optuženih u događajima o kojima se u tim zaključcima govori, a u specifičnim okolnostima vezanim za Milana Lukića, i u vezi s njegovim navodnim vođenjem paravojne grupe Beli orlovi, da to što je tužilaštvo u svojoj formulaciji predloženih činjenica redigovalo imena optuženih značajno mijenja suštinu zaključaka Pretresnog vijeća. Tako formulisane predložene činjenice stoga mijenjaju kontekst zaključaka koje je Pretresno vijeće doista donijelo tako da navode na krivi zaključak i, kao takve, ne mogu se prihvatiti na osnovu pravila 94(B).

⁶³ Shodno tome, u Odluci Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, par. 40, Žalbeno vijeće je izjavilo da su činjenice o kojima je presuđeno "[...] činjenice koje su utvrđene u postupku drugih strana na osnovu dokaza koje su strane u tom postupku odlučile predložiti za uvrštavanje, u konkretnom kontekstu tog postupka".

⁶⁴ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Nikolić*, par. 45, u kojem se napominje da se takvi zaključci doneseni u pretresnom podnesku, ako su osporeni u žalbenom postupku, mogu smatrati činjenicama o kojima je presuđeno samo ako ih Žalbeno vijeće potvrdi.

34. Naposljetku, Pretresno vijeće, koristeći svoje diskreciono ovlaštenje, zaključuje da bi se formalnim primanjem na znanje predloženih činjenica 42-43, 49-51, 53, 55, 57, 67 i 70 optuženima neopravdano nanijela šteta i da to ne bi bilo u interesu pravde.

35. U predloženim činjenicama 52, 54, 56 i 58-60 iznosi se više činjeničnih okolnosti u vezi s ubistvima na rijeci Drini, za koja se Milan Lukić tereti u optužnici. Ta pitanja su, kao takva, relevantna za pitanja koja su pokrenuta u optužnici. Pretresno vijeće prima na znanje tvrdnju odbrane Sredoja Lukića da te činjenice treba izuzeti zato što se odnose na događaje u vezi s kojima se Sredoje Lukić ne tereti u optužnici. Optužnica doista sadrži optužbe koje se ne odnose na Sredoja Lukića, međutim, on i Milan Lukić su saoptuženi u zajedničkom suđenju, odnosno u jedinstvenom postupku. Prema tome, Pretresno vijeće može neku činjenicu formalno primiti na znanje, čak i u situaciji u kojoj se jedan od optuženih u postupku ne tereti u vezi s događajima opisanim u toj činjenici. S obzirom na to da ispunjavaju razne kriterije da budu prihvaćene na osnovu pravila 94(B), Pretresno vijeće će te činjenice formalno primiti na znanje.

36. Zahtjev za formalno primanje predložene činjenice 61 na znanje biće odbijen zato što ona govori o djelima i ponašanju Milana Lukića, uprkos tome što se u predloženoj činjenici 61 govori o djelima i ponašanju u periodu koji prethodi događajima za koje tereti optužnica.⁶⁵

37. Naposljetku, u vezi s predloženim činjenicama 62-66, 68-69 i 71-79, Pretresno vijeće zaključuje da se te činjenice odnose na više događaja vezanih za ubistva u Pionirskoj ulici za koja se terete oba optužena, zbog čega su relevantne za postupak protiv optuženih. Osim toga, suprotno tvrdnji odbrane, u praksi Međunarodnog suda ne postoji uslov da činjenice o kojima je presuđeno budu van razumne sumnje.⁶⁶ Nadalje, u praksi Međunarodnog suda je predviđeno da te činjenice, s obzirom na to da govore o krivičnoj

⁶⁵ U predloženoj činjenici 61 se kaže da je "[p]opodne 7. juna 1992.", dotičnom svjedoku neko drugi rekao da je Milan Lukić u više prilika zlostavljao i ubijao ljude u fabrici Varda. S obzirom da period na koji se odnosi optužnica počinje 7. juna 1992., ova predložena činjenica se, po svemu sudeći, odnosi na događaje koji prethode periodu na koji se odnosi optužnica.

⁶⁶ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera*, par. 40.

Prijevod

odgovornosti optuženih, a ne o njihovim djelima i ponašanju, ispunjavaju uslove za formalno primanje na znanje na osnovu pravila 94(B). Pretresno vijeće zbog toga formalno prima na znanje te predložene činjenice.

5. Dispozitiv

Na osnovu pravila 94(B) Pravilnika, Pretresno vijeće **DJELIMIČNO ODOBRAVA** Zahtjev i odlučuje kako slijedi:

- (i) da će formalno primiti na znanje sljedeće predložene činjenice:
 - (a) 1-21, 23-28, 34-35, 52, 54, 56, 58-60, 62-66, 68-69 i 71-79; i
 - (b) 36, uz izmjene navedene u paragrafu 27 gore u tekstu.
- (ii) da ostale predložene činjenice neće formalno primiti na znanje.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleska verzija mjerodavna.

/potpis na originalu/
sudija Patrick Robinson,
predsjedavajući

Dana 22. avgusta 2008.,
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]